

УДК 581.9(477.74)

В.І. МЕЛЬНИК¹, С.О. ГЛІНСЬКА²

¹ Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1

² Рівненський державний гуманітарний університет
Україна, 33000 м. Рівне, вул. Остафова, 29

НОВІ ВІДОМОСТІ ПРО ФЛОРИСТИЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ КРЕМЕНЕЦЬКИХ ГІР

Описано унікальні осередки флористичного різноманіття в урочищах "Ваканци" та "Новосілки" в Кременецьких горах (Кременецький р-н Тернопільської обл.). Охарактеризовано географічне поширення та стан популяцій п'яти рідкісних, внесених до Червоної книги України (2009) видів рослин (*Euphorbia volhynica* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl., *Salvia cremenensis* Bess., *Senecio besserianus* Minder., *Stipa pennata* L., *S. capillata* L.), та п'яти регіонально-рідкісних видів (*Anthyllis schiwereckii* Blocki, *Centaurea stricta* Waldst. et Kit., *Linum flavum* L., *Salvia dumetorum* Andrzej., *S. nutans* L.). Запропоновано рекомендації щодо поліпшення охорони флористичного різноманіття Кременецьких гір.

"Місцем, яке особливо обдароване багатством і різноманітністю флори вважаю околиці Кременця, де різноманітне розташування, різні ґрунти сприяють надзвичайно відмінним формам. Можна сказати, що кожна гора має властиві їй рослини", — так писав про один із найбільш унікальних осередків флористичного різноманіття в Україні — Кременецькі гори — перший дослідник їхньої флори Віллібальд Бессер [11].

Незважаючи на добру вивченість Кременецьких гір у флористичному та фітоценологічному відношеннях [2–8, 10–17], сучасний стан раритетного фітогенотипу Кременецьких гір досліджений українцями незадовільно.

Інтенсивний антропогенний вплив на природну рослинність Кременецьких гір ставить під загрозу існування місцевостанів рідкісних та зникаючих видів. У зв'язку з цим унікальний в ботаніко-географічному відношенні регіон поступово

втрачає специфічні риси рослинного покриву. Виходячи з цього, охорони заслуговує кожна ділянка Кременецьких гір, на якій збереглися рідкісні види та угруповання. Під час флористичних досліджень у Кременецьких горах у 2002–2009 рр. нами виявлено два нові, не описані в літературі осередки зростання рідкісних та зникаючих видів рослин в урочищах "Ваканци" та "Новосілки". Зважаючи на важливе фітоценологічне значення цих осередків, наводимо їх фітоценологічні описи.

Урочище "Ваканци" площею 3 га розміщено поблизу с. Вілія. Приурочене до схилів балки на лівому березі річки Вілія в Кременецькому районі Тернопільської області. Земельний фонд належить Кременецькому лісовому господарству "Кремліс". Геологічну основу урочища складають крейдові відклади, перекриті лесовими суглинками потужністю до 1 м. Схили пологі, їхня крутизна — 30°. Ґрунти — дерново-карбонатні (рендзини).

Урочище являє собою ділянку лучно-степової рослинності формації *Cariceta*

humilis, яка представлена асоціаціями *Carex humilis* + *Euphorbia volhynica*, *Carex humilis* + *Lembotropis nigricans*. Проективне покриття рослинного покриву — 95 %. У чагарничковому ярусі домінує *Lembotropis nigricans* (L.) Griseb. (15 %), трапляються окремі куртини *Chamaecytisus austriacum* (L.) Link. (5 %). В трав'янистому покриві домінує *Carex humilis* Leys. (50 %), співдомінантом є рідкісний вид — *Euphorbia volhynica* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl. (10 %). Значні фітоценотичні позиції займають *Adonis vernalis* L. (5 %), *Anemone sylvestris* L. (5 %). До складу трав'янистого покриву входять також *Actaea spicata* L., *Agrimonia eupatoria* L., *Anthericum ramosum* L., *Anthemis tinctoria* L., *Asperula cynanchica* L., *Briza media* L., *Betonica officinalis* L., *Bupleurum falcatum* L., *Campanula patula* L., *C. persicifolia* L., *C. sibirica* L., *Centaureum erythraea* Rafn., *Coronilla varia* L., *Echium vulgare* L., *Erigeron canadensis* L., *Geranium sanguineum* L., *Helianthemum nummularium* (L.) Mill., *Filipendula vulgaris* Moench, *Galium verum* L., *Helichrysum arenarium* (L.) Moench, *Hypericum perforatum* L., *Inula ensifolia* L., *Iris hungarica* Waldst. et Kit., *Knautia arvensis* (L.) Coult., *Leucanthemum vulgare* Lam., *Linaria vulgaris* Mill., *Lotus arvensis* Pers., *Melampyrum pratense* L., *Melilotus albus* Medik., *M. officinalis* (L.) Pall., *Origanum vulgare* L., *Plantago media* L., *Potentilla alba* L., *P. argentea* L., *P. arenaria* Borkh., *Prunella grandiflora* (L.) Scholl., *Salvia pratensis* L., *S. verticillata* L., *Scabiosa ochroleuca* L., *Scrophularia nodosa* L., *Stachys recta* L., *Teucrium chamaedrys* L., *Trifolium montanum* L., *Valeriana stolonifera* Czern., *Veronica chamaedrys* L., *V. spicata* L., *Vincetoxicum rossicum* (Kleop.) Barbar., рідкісні, внесені до Червоної книги України (1996) види — *Stipa capillata* L. і *S. pennata* L. та регіонально-рідкісні види — *Anthyllis schiwereckii* Blocki, *Salvia nutans* L., *S. dumetorum* Andrzej., проективне покриття яких становить 1–2 %.

Урочище "Новосілки" площею 15 га розміщено за 2 км на південний схід від с. Новосілки Кременецького району Тернопільської області. Земельний фонд належить Чугалівській сільській раді. Урочище являє собою систему ерозійних останців на першій лівій надзаплавній терасі річки Вілія. Відносна висота уступу тераси досягає 20 м. Крутизна схилів — 30–50°. Геологічну основу урочища складають крейдові відклади, біля підніжжя останців перекриті лесовими суглинками невеликої потужності — 30–50 см. Ґрунти дерново-карбонатні (рендзини).

Рослинний покрив підніжжя гір представлений формацією *Festuceta valesiaca*. Виділяються асоціації *Festuca valesiaca* + *Centaurea stricta*, *Festuca valesiaca* + *Lembotropis nigricans*. Проективне покриття рослинного покриву — 90%, проективне покриття домінанта — *Festuca valesiaca* Gaud. — 50 %, співдомінантів *Centaurea stricta* Waldst. et Kit. — 20 %, *Lembotropis nigricans* — 10 %. До складу травостану входять також *Adonis vernalis* (15 %), *Anemone sylvestris* (5 %), *Anthericum ramosum*, *Carex humilis*, *Medicago lupulina* L., *Stachys recta*, рідкісні види, внесені до Червоної книги України (1996) — *Salvia cremenensis* Bess., *Senecio besserianus* Minder., *Stipa capillata*, *S. pennata* та регіонально-рідкісні види — *Anthyllis schiwereckii*, *Aster amellus* L., *Linum flavum* L., *Salvia nutans*, *S. dumetorum*, *Teucrium montanum* L., проективне покриття яких становить 1–2 %.

Рослинність середньої та верхньої частини схилів представлена формацією *Sariceta humilis*. Виділяється лише одна асоціація *Carex humilis* + *Centaurea stricta*. Проективне покриття трав'янистого покриву — 80 %, домінанта *Carex humilis* — 50 %, співдомінанта *Centaurea stricta* — 20 %. Значні фітоценотичні позиції займає *Lembotropis nigricans*, проективне покриття якого — 5 %. До складу трав'янистого покриву входять *Anthericum ramosum*, *Campanula sibirica*, *Dianthus membranaceus*

Borb., *Festuca valesiaca*, *Salvia pratensis*, *S. cremenensis*, *Thalictrum lucidum*, *Stipa pennata*, *S. capillata*, *Senecio besserianus*, *Adonis vernalis*, *Anthyllis schiwereckii*, *Aster amellus*, проєктивне покриття яких становить 1–2 %.

На невеликій площі двох розміщених поряд урочищ Кременецьких гір — "Ваканци" та "Новосілки" — зростає п'ять рідкісних, внесених до Червоної книги України (1996) видів — *Euphorbia volhynica*, *Salvia cremenensis*, *Senecio besserianus*, *Stipa pennata*, *S. capillata* та шість регіонально рідкісних видів — *Anthyllis schiwereckii*, *Centaurea stricta*, *Linum flavum*, *Salvia dumetorum*, *S. nutans*, *Teucrium montanum*. Виявлення нових місцезнаходжень рідкісних видів у двох урочищах Кременецьких гір дозволяє розширити наші знання про їхнє географічне поширення та стан популяцій у Кременецьких горах. Наводимо детальну характеристику популяцій цих видів.

Euphorbia volhynica — ендемік флори Волино-Поділля. Низка локальних популяцій на Волинській височині в околицях міст Луцьк та Рівне і с. Новородчиці Острозького району Рівненської області на межі між Волинською височиною та Центральним Поліссям в околицях смт Соснове Березнівського району Рівненської області, зафіксовані у довоєнні роки [15, 17], до нашого часу не збереглися [6].

Популяції виду характеризуються невеликою чисельністю. Лише в околицях с. Сурженці Кам'янець-Подільського району Хмельницької області біля злиття рік Тернава і Біловодка, а також на схилі тераси річки Студениці Б.В. Заверуха виявив дві відносно великі популяції виду, кожна з яких займала площу понад 2500 м² і нараховувала до 150 різновікових особин [3].

На території Кременецьких гір, за літературними та гербарними даними, зафіксовано два місцезнаходження виду — на горах Маслятин (Заверуха, Шуляк, 1959, 1960, 1971, KW) та Страхова ([15], Заверу-

ха, Шуляк, 1959, KW). Останнє місцезнаходження, очевидно, не збереглося, оскільки нашими дослідженнями не було підтверджено. На горі Маслятин вид зберігся, однак стан популяції критичний. Очевидно, це зумовлено фітоценотичним пригніченням популяції виду.

Згідно з фітоценотичними описами, виконаними в довоєнні роки [16], гора Маслятин була слабо залісненою, тут переважала степова рослинність. У наш час відбувається інтенсивне заростання гори *Pinus sylvestris* L. Повсюди домінують соснові ліси 40–50-річного віку з участю в деревостані *Betula klokovii* Zaverucha. Ділянки з участю степових видів у наш час мають вигляд лісових галявин. До однієї з таких ділянок і приурочена популяція *E. volhynica*. Чагарничковий ярус утворюють густі зарості *Chamaecytisus ruthenicus* (Fisch. ex Woloszcz.) Klaskova. В трав'янистому ярусі представлені *Melittis melissophyllum* L., *Salvia cremenensis* Bess., *Dianthus pseudo-serotinus* Blocki, *Teucrium montanum*, *Scorzonera purpurea* L., *Minuartia aucta* Klok., *Anemone nemorosa* L., *Anthericum ramosum*, *Convallaria majalis* L., *Fragaria vesca* L., *Geranium sanguineum*, *Lathyrus vernus* (L.) Bernh., *Teucrium chamaedris*, *Veronica chamaedrys*, *Majanthemum bifolium* (L.) F.W. Schmidt, *Clinopodium vulgare* L., *Viola canina* L., *Primula veris* L., *Geranium robertianum* L., *Galeobdolon luteum* Huds., *Stellaria holostea* L., *Asarum europaeum* L., *Vincetoxicum hirundinaria* Medik., *Mercurialis perennis* L., *Hepatica nobilis* Mill., *Isopyrum thalictroides* L.

Популяція *E. volhynica* на горі Маслятин розташована на схилі південної експозиції. До її складу входить 10 особин з 4–8 пагонами висотою 63–84 см. Популяція представлена лише старими генеративними особинами. Кількість вегетативних пагонів є незначною, що свідчить про пригнічений стан рослин. У рослин уповільнені темпи приросту фітомаси, знижується здатність до запилення, запліднення, насіннево-

го розмноження, втрачається здатність до плодоношення. Отже, ценопопуляція має тенденцію до випадіння з рослинного покриву.

В урочищі "Ваканци" популяція *E. volhynica* площею 816 м² розташована на схилі південно-східної експозиції, складається з п'яти локусів, розміщених на відстані до 50 м один від одного. До складу популяції входить 480 рослин, з них 375 (82 %) генеративних і 105 (18 %) — віргінільних. Віргінільні рослини висотою 30–70 см мають по 1–6 пагонів, а генеративні — від 1 до 64 пагонів висотою 40–91 см. У рослин активно відбувається накопичення загальної фітомаси, цвітіння, плодоношення, закладання бруньок відновлення. Середній діаметр суцвіття — 7,8 см. Суцвіття складається з 19–52 квіток. Насіннева продуктивність — 73,5%.

Неподалік від Кременецьких гір нами виявлено нове місцезнаходження *E. volhynica* в ботанічному заказнику "Олексюки", розміщеному на Малому Поліссі поблизу с. Хотівка Кременецького району Тернопільської області. Рослинність заказника представлена молодими культурами сосни та дуба, невеликими залишками природної лісової та степової рослинності. Популяція *E. volhynica* приурочена до лісової галявини соснового лісу. Сосни 50–60-річного віку, середня висота — 18 м, середній діаметр — 20 см. По суті, це соснове рідколісся, зімкненість крон дерев — 0,6. У підліску зростають *Juniperus communis* L., *Cerasus fruticosa* Pall., *Chamaecytisus ruthenicus*, *Lembotropis nigricans*. У трав'янистому покриві представлені степові види — *Adonis vernalis*, *Anemona sylvestris*, *Helianthemum nummularium*, *Asperula cynanchica* L., узлісні види — *Dactylis glomerata* L., *Melampyrum pratense*, *Geranium sanguineum* та лісові види — *Actaea spicata*, *Campanula persicifolia*, *Aquilegia vulgaris* L., рідкісний вид — *Cypripedium calceolus* L.

У ботанічному заказнику "Олексюки" популяція *E. volhynica* складається з чоти-

рьох локусів, два з яких площею 842 м² приурочені до узлісся. До її складу входить 278 рослин: 261 (78 %) генеративних і 17 (22%) віргінільних. Віргінільні рослини мають 1–8 пагонів висотою 40–70 см, а генеративні — 1–36 (здебільшого 1–10) пагонів висотою 40–84 см. Популяція представлена рослинами віргінільного та молодого генеративного періоду. Накопичення загальної фітомаси, утворення суцвітть, квіток, плодів і насіння відбувається повільно. Середній діаметр суцвіття — 8 см, кількість квіток у суцвітті — від 2 до 103. Насіннева продуктивність — 28,1%.

Вікові спектри ценопопуляції *E. volhynica* в урочищі "Ваканци" та в ботанічному заказнику "Олексюки" мають максимум у генеративній віковій групі. Це свідчить про те, що ценопопуляції є стійкими і можуть довго існувати у складі фітоценозу.

Salvia cremenensis — ендем Волино-Поділля, що зростає на степових і кам'янистих схилах. Наводився для околиць м. Кременця [5, 10, 12], гір Страхова та Маслятин [4]. У наведених місцезнаходженнях зростають поодинокі особини *S. cremenensis*, ювенільні та іматурні рослини відсутні, отже, вид перебуває на межі зникнення.

Виявлена нами популяція на схилах урочища "Новосілки" площею 450 м² представлена повночленним віковим спектром. На горі Соколина виявлено лише поодинокі особини *S. cremenensis*.

Senecio besserianus — ендемік Волино-Поділля, який поширений переважно на Опіллі. Наводиться для околиць м. Кременця [4, 5]. Виявлена в урочищі "Новосілки" популяція займає площу 300 м², до її складу входить близько 100 дорослих особин.

Stipa capillata — євразійський вид, який, за літературними та гербарними даними, зростає на степових ділянках на вапнякових схилах лише в західній частині Кременецьких гір. Наводиться для околиць с. Жолоби (Madalski, 1936, KW), гір Страхова, Сокілля, Маслятин, Дівочі скелі, Соколина [4, 16], околиць м. Кременця [5].

Вид зберігся в зазначених місцезнаходженнях, представлений поодинокими особинами. Найкраще збереглася популяція на схилі г. Страхова на площі 100 м², представлена особинами всіх вікових ступенів.

Виявлені нові місцезростання *S. capillata* в урочищах "Ваканци" та "Новосілки" характеризуються високою чисельністю. Ці популяції представлені повночленним віковим спектром. Підтримання стабільної кількості особин відбувається за рахунок насінневого розмноження.

Stipa pennata — євразійський вид, який, за літературними та гербарними даними, зростає на степових ділянках на вапнякових схилах лише в західній частині Кременецьких гір. Наводився для околиць с. Жолоби (Madalski, 1936, LW), гір Гостра, Дівочі скелі [16], Страхова, Сокілля, Маслятин, Черча [4, 14], околиць м. Кременця [5], де він зберігся у вигляді поодиноких особин. Спостерігається тенденція до зменшення чисельності. Нові виявлені популяції *S. pennata* в урочищах "Ваканци" та "Новосілки" представлені повночленним віковим спектром.

Anthyllis schiwereckii — ендемічний вид Волино-Поділля. За літературними та гербарними даними, зростає на території Кременецьких гір [4, 5]. Під час дослідження підтверджено місцезростання виду на горах Дівочі скелі, Соколина, виявлено нові місцезростання виду в урочищах "Новосілки" та "Ваканци".

Centaurea stricta — середньоєвропейсько-балканський вид, ареал якого охоплює переважно Балкани, Карпати та Волино-Подільську височину [1, 2]. В Україні вид зростає поблизу східної межі ареалу, трапляється в Закарпатті, Розточчі, на заході Подільської височини та зрідка на Волинській височині.

Д.М. Доброчаєва [1] описала новий вид — *Centaurea ternopoliensis*, який відрізняється від *Centaurea stricta* "цілком чорни-

ми торочками у придатків листочків обгортки, менш стрункими стеблами та більш відлеглими від них листками і товстими коренями". Навряд чи такі ознаки можуть бути діагностичними. Ми відносимо їх до варіаційної мінливості *Centaurea stricta* і включаємо до цього виду описані Д.М. Доброчаєвою популяції *Centaurea ternopoliensis*.

C. stricta наводиться для околиць м. Кременця [10, 16]. Пізніше Б.В. Заверуха [4] відносив цей вид до зниклих зі складу флори Кременецьких гір.

Виявлена нами на схилах урочища "Новосілки" популяція складається з двох локалітетів площею 750 та 150 м². Популяція численна, нараховує від 2482 (2007) до 4543 (2009) особин. Проростки з'являються в квітні. Щільність популяції — до 30 особин на 1 м². Сенільні особини в популяції відсутні. За рахунок насінневого та вегетативного розмноження чисельність популяції щорічно збільшується. Наявність значної кількості ювенільних (5,8–9,9 %) та іматурних (11,7–16,2 %) особин свідчить про прогресивний розвиток популяції.

Linum flavum — понтійський елемент флори Кременецьких гір, регіонально-рідкісний вид, який, за гербарними даними, наводиться лише для околиць с. Жолоби (Madalski, 1936, LW). Під час дослідження виявлено нечисленні популяції на горі Страхова та в урочищі "Новосілки", які нараховують до 15 особин.

Salvia dumetorum — ендем Волино-Поділля, який, за літературними та гербарними даними, зростає в західній і північній частині Кременецьких гір [4, 5]. Під час дослідження виявлено популяції на горах Дівочі скелі, Страхова, в урочищах "Ваканци", "Новосілки".

Salvia nutans — рідкісний вид, що зростає на степових та вапнякових схилах. За літературними та гербарними даними, в Кременецьких горах зростає в околицях с. Жолоби (Madalski, 1936, LW),

на горах Гостра, Страхова, Маслятин, Дівочі скелі, Черча [16], на горах Страховій та Маслятин [4], в околицях м. Кременця [8, 10].

Під час наших досліджень підтверджено лише місцезнаходження на горі Маслятин, що свідчить про зникнення виду з околиць м. Кременця. Популяція площею 25 м² нечисленна, нараховує 4 генеративні та 22 іматурні особини.

Знайдено нові місцезнаходження в урочищах "Ваканци" та "Новосілки", де антропогенний вплив на місцезростання є незначним. Локальні популяції є нечисленними, рослини зростають поодинокі або невеликими групами (не більш ніж 50 особин). Чисельність у досліджених популяціях стабільна, насіннєве розмноження задовільне.

Зважаючи на високу наукову, фітосозологічну, ландшафтно-естетичну цінність урочищ "Ваканци" та "Новосілки", їх доцільно охороняти на правах ботанічних заказників. Наші наукові обґрунтування передано в управління охорони природного середовища Міністерства охорони природного середовища України в Тернопільській області. Нещодавно створено національний природний парк "Кременецькі гори". Урочища "Ваканци" та "Новосілки" мають бути в цьому національному парку територіями абсолютної заповідності.

Зразки рідкісних видів із нововиявлених місцезнаходжень передано до гербарію Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України. До цього ж ботанічного саду в 2007 р. перенесено живі рослини *Euphorbia volhynica* та *Centaurea stricta*, які адаптувалися до умов первинної культури, добре цвітуть та плодоносять.

1. Доброчаєва Д.Н. Рід 928. Волошка — *Centaurea L.* // Флора УРСР. — К.: Наук. думка, 1965. — Т. 12. — С. 37–165.

2. Доброчаєва Д.Н. Род *Centaurea L.* — василек // Хорология флоры Украины. — К.: Наук. думка, 1986. — С. 133–150.

3. Заверуха Б.В. Молочай волинський // Наука і суспільство. — 1975. — № 7. — С. 47–48.

4. Заверуха Б.В. Флора Волино-Подолії і її генезис. — К.: Наук. думка, 1985. — 192 с.

5. Зелінка С.В., Мишанецька Н.В. та ін. Конспект флори Кременецького філіалу державного природного заповідника "Медобори" // Наук. записки ТДПУ. Сер. Біологія. — 1998. — № 3(4). — С. 11–14.

6. Мельник В.І. Редкіе види флоры равнинных лесов Украины. — К.: Фитосоцицентр, 2000. — 212 с.

7. Мельник В.І., Парубок М.І., Глінська С.О. Рідкісні лісові угруповання Кременецьких гір // Інтродукція рослин. — 2006. — № 2. — С. 26–31.

8. Рогович А. Обзорение семенных и высших споровых растений, входящих в состав флоры губерний Киевского учебного округа: Волинской, Подольской, Киевской, Черниговской и Полтавской. — К., 1869. — 309 с.

9. Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я.П. Дідуха. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 912 с.

10. Шмальгаузен И.Ф. Флора Юго-Западной России: Киевской, Волинской, Подольской, Полтавской, Черниговской губерний и смежных местностей. — К.: Тип. С.В. Кульженко, 1886. — 783 с.

11. Besser W. Aus ainem Schreiben des Hrn. Prof. Dr. Besser an Hrn. Hofr. Schultes // Flora ader Botanische Zeitung. Regensburg. — 1821. — N 42. — S. 683.

12. Besser W.S. Enumeratio plantarum hucusque in Volhynia, Podolia, gub. Kiivienki, Bessarabia, cis Tyraica et circa Odessam collectorum, simul observationibus in primitias florum Galiciae Austriaceae. — Vilnae, 1822. — 111 p.

13. Koczwaro M. Flora i vegetacja okolic Krzemienca // Ziema. — 1926. — 11, N 6. — S. 323–326.

14. Koczwaro M. Geobotaniczne stosunki Wołyńia // Rocznik Wołyński. — 1930. — 1. — S. 7–56.

15. Macko S. Roslinność projectowanych rezerwatów na Wołyńiu // Ochrona przyrody. — 1937. — 17. — S. 11–185.

16. Motyka J. Rozmieszczenie i ekologia roślin naczyniowych na północnej krawędzi zachodniego Podola. — Lublin, 1947. — 400 p.

17. Panek J. Roslinność stepowa i naskalna lessowego Wołyńia // Rocznik Wołyński. — 1939. — 8. — S. 26–66.

Рекомендував до друку
П.Є. Булах

В.И. Мельник¹, С.О. Глинская²

¹ Национальный ботанический сад им. Н.Н. Гришко,
Украина, г. Киев

² Ровенский государственный гуманитарный
университет,
Украина, г. Ровно

НОВЫЕ СВЕДЕНИЯ О ФЛОРИСТИЧЕСКОМ
РАЗНООБРАЗИИ КРЕМЕНЕЦКИХ ГОР

Описаны уникальные очаги флористического разнообразия в урочищах "Ваканцы" и "Новоселки" в Кременецких горах (Кременецкий р-н Тернопольской обл.). Охарактеризовано географическое распространение и состояние популяций пяти редких, занесенных в Красную книгу Украины (2009) видов растений (*Euphorbia volhynica* Bess. ex Szaf., *Kulcz. et Pawl.*, *Salvia cremenensis* Bess., *Senecio besserianus* Minder., *Stipa pennata* L., *S. capillata* L.) и пяти регионально-редких видов (*Anthyllis schiwereckii* Blocki, *Centaurea stricta* Waldst. et Kit., *Linum flavum* L., *Salvia dumetorum* Andr., *S. nutans* L.). Предложены рекомендации по улучшению охраны флористического разнообразия Кременецких гор.

V.I. Melnik¹, S.O. Glinska²

¹ M.M. Gryshko National Botanical Gardens,
National Academy of Sciences of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

² Rivne State Humanity's University,
Ukraine, Rivne

NEW DATA ABOUT THE FLORISTIC DIVERSITY
OF THE KREMENETS MOUNTAINS

The unique areas of the floristic variety in the landscape unities of *Vakantsy* and *Novosilky* in the Kremenets Mountains in Kremenets' district, Ternopil' region are described. The geographic distribution and state of the population of five species (*Euphorbia volhynica* Bess. ex Szaf., *Kulcz. et Pawl.*, *Salvia cremenensis* Bess., *Senecio besserianus* Minder., *Stipa pennata* L., *S. capillata* L.) included in the Red Data Book of Ukraine (2009) and five regionale rare spesies (*Anthyllis schiwereckii* Blocki, *Centaurea stricta* Waldst. et Kit., *Linum flavum* L., *Salvia dumetorum* Andr., *S. nutans* L.) are characterized. Recommendations for improvement protection of floristic diversity in Kremenets Mountains are proposed.